4193

Hoge commissaris te Djakarta (Van Bylandt) aan minister van Buitenlandse Zaken (Beyen) en minister zonder portefeuille (Luns), 14 april 1955

Uw 1 is door een mijner medewerkers met Bouman besproken, doch ik moet zeggen dat ik op het ogenblik aan het oordeel van laatstgenoemde weinig waarde hecht gezien zijn bijna dagelijkse wisselende opinies.

Ik ben het geheel eens met de in Uw telegram uitgedrukte wenselijkheid van goede coördinatie inzake publicaties en voorts met Uw conclusie dat zonder overleg geen verdere (incidentiële) publicaties verricht worden.

Wat echter het daarvoor terecht aangegeven argument sub 2 betreft (brief Bouman aan Hatta), dient gezegd dat van de zijde van Hatta - ook naar het oordeel van Bouman - thans geen interveniërende activiteit verwachtbaar is. Enkele ons ter ore gekomen uitlatingen van de Vice-President wijzen mede in die richting.

1. Zou Hatta niet overtuigd zijn van de onschuld van Schmidt-Jungschläger c.s. (zie mijn telegram over gesprek met Kolonel Kawilarang terzake) en
2. zou zelfs Hatta gesproken hebben van de politieke noodzaak van een veroordeling van de Nederlandse arrestanten. Dit laatste vermeld ik echter onder alle voorbehoud.

Wat nu betreft de publiciteit ten opzichte van deze zaken moge ik de volgende beschouwing aan U onderwerpen:

A. Oorspronkelijk is de Nederlandse Regering tot een zekere openbaarmaking van de mishandelingen overgegaan mede teneinde steun te geven aan de verdediging. Hierdoor immers werden reeds voordat ter zitting valse verklaringen werden afgelegd door kroongetuigen, deze a priori reeds gediscrediteerd. De verdediging kon verwijzen naar een notoir feit.

B. Toen eenmaal een onpartijdig onderzoek door ons was gevraagd, kreeg de mogelijkheid van verdere publicatie een element van dreiging. De hoop was toen nog levendig dat de Indonesische Regering, teneinde verdere onwelkome publicaties op een ongelegen ogenblik te vermijden, of een onpartijdig onderzoek zou gelasten of een geruisloze afdoening bevorderen.

C. Kunnen wij echter vandaag nog zeggen, gelijk U doet in Uw 1, dat de dreiging met verdere publiciteit het voornaamste wapen is waarmede wij nog invloed kunnen uitoefenen op de gang van zaken voor wat betreft de verdere behandeling der arrestanten? Wellicht dat het dreigen met een beroep op de wereldopinie nog van enige invloed is op de behandeling der arrestanten in engere zin, maar ik ben van mening dat zoals de zaken thans staan, noch de instelling van een waarlijk onpartijdig onderzoek, noch een geruisloze afwikkeling of een bonafide rechtsbedeling hiermede nog kan worden bereikt.

Ik vind steun voor die mening in de bekende rede, waarbij de Premier zich vierkant achter de politie heeft gesteld tijdens de Diesviering van de politie-academie. Men bedenke dat het herstel van de veiligheid mede in de betekenis van het oprollen van anti-Indonesische complotten, programmapunt is van dit Kabinet en op dit moment heeft de Premier zich nog eens vereenzelvigd met de politie, die zodanig complot zogenaamd 'aan het licht' heeft gebracht. Het tijdstip schijnt voorbij, dat wij tegenwaarde kunnen krijgen voor een niet uitgevoerd dreigement met een beroep op de wereldopinie.

D. In deze omstandigheden valt dus de nadruk niet meer op bedreiging met publicatie, maar op publicatie zelf. Uwer Excellentie denkt blijkbaar ook zelf aan de eventualiteit van een publicatie, die nog invloed zou kunnen hebben op de loop van de procesgang, namelijk als een soort ultimum

Kenmerk: Van Bylandt 37.
©BuZa, archief BZ, ingekomen codetel. Djakarta 1955
http://resources.huygens.knaw.nl/indonesischebetrekkingen1945-1969/Nederlands-indonesischeBetrekkingen1950-1963/Document/19668

remedium, wanneer het proces ongunstig dreigt te verlopen. Zodanige publicatie zou dan beogen de Regering in een positie te plaatsen dat zij toch een onderzoek zou moeten gelasten.
E. Intussen beoogt de publicatie van een witboek indien ik het wel zie nog een nevendoel en wel aan de wereld (inclusief de Indonesische publieke opinie indien zoiets bestaat) duidelijk te maken dat men in feite niet te maken heeft met een Nederlands complot tegen Indonesië, maar met een Indonesisch complot tegen Nederlanders en tegen Nederland. Zulks ter verdediging van Nederlandse naam, die hier te lande zelfs door gezagsdragers wordt belasterd.

Het spreekt vanzelf dat zodanige publicatie tegelijk de huidige Indonesische Regering in discrediet brengt en dus noodwendig mede een politiek karakter zou hebben.
F. Ik zie uit Uw 17 dat een actie is ingezet - als reactie tegen Indonesische beschuldigingen aan ons adres - en wel bij een aantal landen deelnemers aan de Afro-Aziatische conferentie. Ik stel mij voor conform het slot van dat telegram aan enkele van mijn collega's in ons Engels bulletin een uittreksel toe te zenden van de Memorie van Antwoord Eerste Kamer en daarbij een recapitulatie te geven der feiten en eventueel enig commentaar.

Dit valt evenwel buiten het kader van een officiële publicatie.
G. Publicatie van een witboek tijdens de Afro-Aziatische conferentie - gesteld al dat zij nog mogelijk ware - ware af te raden
1. omdat de aandacht zozeer gevestigd zal zijn op de politieke aspecten van de conferentie dat de publicatie niet de aandacht zou krijgen die zij verdient, en
2. omdat dit op zodanig moment zou worden uitgelegd als een 'stunt'.
H. De doelmatigheid en omvang zal bepaald worden door het forum waarvoor zij geschiedt, en deze factoren zijn verder benaderd in het bovenstaande. Of deze publicatie aan de VN wordt aangeboden of zonder meer in de pers verschijnt, in beide gevallen staat voor mij op de voorgrond, dat het een kort, leesbaar relaas behoort te zijn, dat spreekt tot een buitenlands publiek. De documenten waren dus als bijlagen onder te brengen. Naar mijn gevoelen, doch hier behoort het voorlichtingstechnische oordeel te prevaleren, ware niet zozeer het accent te leggen op de mishandelingen, als wel op bijvoorbeeld het feit, dat de arrestaties terstond gevolgd werden door een luide perscampagne over een Nederlands complot; op de langdurige detentie (aanvankelijk zonder consulaire bijstand en met onthouding van rechtskundige bijstand en biecht); op het feit dat na 1½ jaar nog pas twee zaken dienen en tenslotte op de ontoelaatbare bejegening van de verdediging.